

Wojciech Kalinowski

"Turystyka i zabytki techniki Kielecczyzny", sesja popularnonaukowa, Kielce 9 września 1972

Ochrona Zabytków 26/1 (100), 71-72

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ność pomieszczeń wymiana powietrza w czasie wietrzenia oraz jak i kiedy należy wietrzyć, aby nie spowodować uszkodzenia eksponatów. W zakończeniu instrukcji podano szczegółowe przepisy i zarządzenia dotyczące omawianego problemu oraz wykaz ważniejszych pozycji literatury z tego zakresu.

Uczestnicy konferencji zaproponowali, aby instrukcję, po wprowadzeniu pewnych zmian oraz dostosowaniu do potrzeb muzeów regionalnych i społecznych, rozesłać do osób sprawujących opiekę nad zbiorami muzealnymi. Obecnie instrukcja znajduje się w opracowaniu szczegółowym i w najbliższym czasie zostanie przesłana do wszystkich muzeów województwa rzeszowskiego.

Na konferencji omówiono także sprawę aparatury służącej do pomiaru temperatury i wilgotności, jej działanie i ewentualne niedokładności zapisu, np. skontrolowano zapisy termohigrografów wykonane w ostatnich latach. Obejrzano również zawilgoczone i duszne pomieszczenia muzeum.

Przy okazji spotkania omówiono sprawę odpowiedniego wykonania magazynów muzealnych znajdujących się aktualnie w budowie; powinny w nich być stworzone odpowiednie warunki klimatyczne dla przechowywanych w przyszłości zbiorów. Należy je zaopatrzyć w dostateczną izolację termiczną i sprawnie działającą wentylację, dającą się regulować. Ściany powinny być izolowane przed pochłanianiem wilgoci, nie mogą być higroskopijne.

Z uwagi na fakt, że problemy związane z utrzymaniem odpowiedniego mikroklimatu w muzeach i pomieszczeniach magazynowych wymagają pilnego rozwiązania w skali kraju, proponujemy, aby wszystkie placówki muzealne przedyskutowały je we własnym zakresie.

Zofia Dziurawcowa

„TURYSTYKA I ZABYTKI TECHNIKI KIELECCZYŹNY” SESJA POPULARNONAUKOWA, KIELCE, 9 WRZEŚNIA 1972

W dniu 9 września 1972 r., w Domu Technika w Kielcach odbyła się sesja popularnonaukowa *Turystyka i zabytki techniki Kielecczyzny* zorganizowana przez Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego a poświęcona problemom ochrony i zagospodarowania licznych zabytków techniki w Zagłębiu Staropolskim. Mimo niezwyklej wagi problemu w dzisiejszym zabytkoznawstwie, uczestniczyli w sesji jedynie miejscowi miłośnicy zabytków, przedstawiciele Naczelnej Organizacji Technicznej i Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego (SITPH), zabrakło natomiast przedstawicieli służby konserwatorskiej. Szkoda, że tak się stało gdyż w tym zakresie jest jeszcze wiele do zrobienia i w związku z tym istnieje pilna potrzeba włączenia się do działania fachowców z kręgu służby konserwatorskiej.

W czasie sesji wygłoszono następujące referaty i komunikaty: *Rola i zamierzenia TPGHiPS w zakresie popularyzacji historii techniki Kielecczyzny*; *Stan i perspektywy badań nad starożytnym hutnictwem* (prof. dr W. R ó ż a ń s k i); *Zabytki techniki Zagłębia Staropolskiego* (mgr inż. J. J a s i u k); *Stan badań nad górnictwem i hutnictwem kruszczowym Kielecczyzny* (dr inż. Z. R u b i n o w i c z); *Udział Komisji Historii Zabytków Hutnictwa SITPH w pracach związanych z popularyzacją i ochroną zabytków techniki Kielecczyzny* (mgr W. G ł ą b); *Turystyczne zagospodarowanie kopalni w Rudkach* (doc. dr inż. W. Ż a b i c k i); *Turystyczne zagospodarowanie doliny Bobrzy* (mgr S. M i c z u l s k i); *Turystyczne zagospodarowanie i popularyzacja kopalni krzemienia w Krzemionkach Opatowskich* (prof. dr Z. R a j e w s k i); *Problemy zagospodarowania obiektów górnictwa i hutnictwa kruszczowego* (mgr Z. K o w a l c z e w s k i).

Należy podkreślić, że województwo kieleckie przoduje w zakresie ochrony zabytków techniki. Wystarczy tu wymienić rezerwat w Krzemionkach Opatowskich, Muzeum Staropolskiego Hutnictwa im. M. Radwana w Nowej Słupi, muzeum w Sielpi, prace podjęte przy konserwacji wielkiego pieca w Starachowicach oraz zabezpieczenie wielu obiektów, jak np. wielkiego pieca w Samsonowie, urządzeń wodnych w Bobrzy,

ruin wielkiego pieca w Rejowie i in. Niemniej jednak dużo jeszcze pozostaje do zrobienia, tym bardziej, że rozwijające się zakłady wchłaniają zabudowę dawnych hut i fabryk (np. rozbudowa fabryki pomp w Białogonie), często bez poszanowania ich zabytkowego charakteru.

Szczególnie duże zainteresowanie winien budzić projekt turystycznego zagospodarowania doliny Bobrzy opracowany w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej, który oparto na szczegółowym opracowaniu istniejących na tym obszarze zabytków techniki. Plan ten, będący na pograniczu planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego a szczegółowego planu regionalnego, pokazuje dobitnie jak wielką rolę mogą odgrywać zabytki przy wykorzystywaniu niektórych obszarów dla ruchu turystycznego.

Dużo miejsca w dyskusji poświęcono kopalni krzemienia w Krzemionkach Opatowskich, jednego z najstarszych i najciekawszych zabytków górnictwa na świecie. Potrzebne są tu szeroko zakrojone studia, mające na celu odpowiednie dostosowanie obiektu do masowego ruchu turystycznego. Przy prawidłowym zagospodarowaniu kopalnia w Krzemionkach Opatowskich mogłaby stać się jednym z najbardziej atrakcyjnych obiektów turystycznych w Europie. Jest rzeczą charakterystyczną, że wszystkie referaty i komunikaty dotyczyły obiektów sprzed r. 1850. Nikt nie podniósł sprawy ochrony zabytków techniki z końca XIX i początku XX w., jako obiektów najbardziej zagrożonych w rozwijających się obecnie zakładach. Tak jak secesja i eklektyzm w architekturze znalazły swoich „odkrywców”, tak czeka na nich przemysł powstały na przełomie naszego wieku.

W dyskusji podniesiono także sprawę ochrony fabrycznych osiedli robotniczych. Dotyczyło to zarówno założeń z początku XIX w. (np. Białogon, Nietulisko), jak i osiedli robotniczych wznoszonych w Zagłębiu Staropolskim w latach dwudziestych naszego wieku. Szczególnie należałoby otoczyć opieką osiedla w Starachowicach i Skarżysku Kamiennej, będące interesującymi przykładami nowych prądów w kształtowaniu dzielnic mieszkaniowych, jak również osiedla w Radomiu może nieco innego w założeniu, a zbudowanego w związku z uruchomieniem Fabryki Karabinów.

Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego zamierza opublikować materiały z sesji. Może wówczas dotrą one do wielu zainteresowanych osób, które nie zostały zaproszone do wzięcia udziału w tym spotkaniu. Wydaje się, że problem ochrony i zagospodarowania zabytków techniki winien stać się tematem konferencji ogólnokrajowej, aby pozytywne osiągnięcia Kielecczyny stały się wzorem i inspiracją dla innych regionów kraju.

Wojciech Kalinowski

„POCZĄTKI ZAMKÓW W POLSCE” — KONFERENCJA NAUKOWA WROCŁAW, 6—8 PAŹDZIERNIKA 1972

W październiku 1972 r. zorganizowana została przez Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej konferencja naukowa *Początki zamków w Polsce*, w której wzięło udział kilkudziesięciu przedstawicieli różnych specjalności. Wystąpienia historyków architektury i sztuki, historyków, archeologów, konserwatorów zabytków i architektów pozwoliły na wielostronne naświetlenie zagadnień genezy, funkcji i formy najwcześniejszych zamków w kraju. Problemowe i chronologiczne zawężenie tematyki dało badaczom o bliskich zainteresowaniach możliwość wymiany poglądów. Pierwszy dzień sesji poświęcono zagadnieniom generalnym, drugi problematyce regionalnej w oparciu o konkretne przykłady. Ogółem wygłoszono 14 referatów.

W wypowiedzi na wstępie konferencji oraz w referacie prof. dr Bohdan Guérquin przedstawił rozwój polskich badań nad budownictwem obronnym. Scharakteryzował warunki budowy najwcześniejszych zamków w Polsce, wiążąc je z pierw-